

Kortenberg Feest 2012

1. Inleiding

Op donderdag 27 september 2012 is het precies 700 jaar geleden dat Hertog Jan II het beroemde Charter ondertekende in de Kortenbergse abdij. Hoewel het Engelse "Magna Carta" vaak genoemd wordt als illustere voorganger in het middeleeuwse democratiseringsproces, erkent het Charter van Kortenberg opmerkelijk meer stedelijke medezeggenschap. Het aldus gesloten pact tussen vorst en volk kan gerust worden beschouwd als een kiem van de rechtsstaat en als een eerste vorm van grondwet. Hertog Jan II ging namelijk akkoord met:

- geen andere belastingen dan diegenen die bekend zijn als de drie feodale gevallen. De belastingen zouden daarenboven redelijk zijn.
- eerlijke rechtspraak voor arm en rijk en erkenning van de vrijheden van onze goede steden.
- de oprichting van een Raad die bestond uit 4 ridders of edellieden en 10 afgevaardigden van Leuven, Brussel, Antwerpen, Hertogenbosch, Tienen en Zoutleeuw. Die raad – ook wel parlement genoemd- vergaderde driewekelijks te Kortenberg in de abdij.
- weerstandsrecht voor het volk wanneer de hertog of zijn nakomelingen weigerden het Charter van Kortenberg na te leven.

Uiteraard wil het gemeentebestuur dit niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Met deze startnota wil het gemeentebestuur de uitgangspunten voor dit feestjaar schetsen. Tevens wil ze al enkele concrete ideeën aanreiken waarop verder kan gewerkt worden.

2. Uitgangspunten

Feest en inhoud

We willen een heus feestjaar op poten zetten maar ook naar de inhoud van het Charter toe (participatie, democratie en inspraak) zullen er initiatieven genomen worden. We willen aan deze belangrijke verjaardag ook een stuk gemeentegeschiedenis koppelen. Op deze manier wordt het Charter historisch gekaderd. Het zorgt voor een belangrijke educatieve meerwaarde voor de scholen en de ruime bevolking.

Verleden, heden en toekomst

In dit feestjaar willen we niet louter focussen op historische gebeurtenissen maar deze bekijken tegen het licht van vandaag. We willen zelfs onderzoeken hoe we in de toekomst onze lokale democratie verder kunnen versterken.

Actief burgerschap

De thematiek van het Charter namelijk participatie, inspraak en democratie mag niet beperkt blijven tot het optimaal kunnen aanbrengen van ideeën maar gaat ook over hoe we als burgers een actieve bijdrage kunnen leveren tot de realisatie van deze ideeën. Het vorm geven aan onze samenleving is een gedeelde verantwoordelijkheid van burgers, middenveld en de overheid.

Spanningsboog

Het feestjaar zal feestelijk ingezet worden met een nieuwjaarsreceptie op 1 januari 2012. Op dit moment kunnen alle activiteiten worden voorgesteld die dat jaar zullen plaatsvinden. Het hoogtepunt wordt een heus feestweekend op 6, 7 en 8 juli in en rond de Oude Abdij van Kortenberg. We sluiten het feestjaar symbolisch af uiterlijk tijdens het weekend volgend op 27 september 2012 (de eigenlijke verjaardag van het Charter).

Kwaliteit

Het is niet de bedoeling dat in 2012 alles in het teken komt te staan van de 700ste verjaardag van het Charter. Enkel goed onderbouwde en voorbereide initiatieven worden weerhouden. Hiermee moeten we de kwaliteit en de kracht bewaken. Beter iets minder maar goed dan een overvloed aan middelmaat.

Betrokkenheid

Het is belangrijk om bij dit feestjaar alle burgers (jong en oud), verenigingen, scholen van Kortenberg en de deelgemeenten te betrekken. Ook voor de Kortenbergse middenstand moeten er verschillende mogelijkheden zijn om mee te feesten. Tot slot zullen alle gemeentelijke diensten actief betrokken worden bij dit feestgebeuren want dit is niet enkel een cultureel initiatief.

3. Uitwerking

Op dit moment ligt vast dat de gemeente zelf organisator zal zijn van drie initiatieven: het openingsfeest op 1 januari, het feestweekend op 6,7 en 8 juli en het slotfeest op 27 september. Weliswaar zullen deze initiatieven in samenwerking met zoveel mogelijk partners georganiseerd worden.

Daarnaast zullen er hopelijk heel wat initiatieven opgezet worden door individuele verenigingen, door een samenwerkingsverband van verenigingen, door raden of door andere organisaties actief in de gemeente. Indien deze initiatieven een plaats willen op de officiële feestkalender en een financiële ondersteuning van de gemeente willen, moeten ze goedgekeurd worden door het college. Hiervoor wordt een apart subsidiereglement met criteria uitgewerkt in het najaar 2009.

Bijlage: Het Charter van Kortenberg 1312- 2012 : toegelicht door Henri Vannoppen

Een keure of charter was een middeleeuwse oorkonde waarbij de landsheer één of meer plaatselijke voorrechten verleende. Precies 700 jaar geleden ondertekende Hertog Jan II het “Charter van Kortenberg” in de toenmalige abdij. Het ontstaan van de gemeente Kortenberg hangt nauw samen met de geschiedenis van zijn abdij.

Reeds in 1095 is er sprake van een nederzetting met kerkje bovenop de heuvel, de Curtenbergh. Een zekere Colomba zou de basis hebben gelegd van deze kluizenaarsgemeenschap.

Rond 1200 verhuist de abdijsamenleving naar de voet van de Curtenbergh op de plaats waar de huidige abdij zich nog bevindt. Omstreeks die tijd nemen de Kortenbergse nonnen de regel van Benedictus aan.

Kortenberg maakt in de middeleeuwen deel uit van het hertogdom Brabant. De hertogen schenken geregeld land en voorrechten aan de abdij maar eisen ondermeer ook het gastrecht op voor hun gevolg.

In de loop van de 13^e eeuw ontstaat er binnen de abdij tevens een gasthuis voor de opvang van zieken, armen en reizigers.

Door tienden en schenkingen groeit de abdij uit tot een plaats van aanzien waardoor het ook een belangrijke vergaderplaats wordt van de wereldlijke machthebbers.

Hertog Jan III doet er troonsafstand en de hertogen Jan I, Jan II, Jan III en diens dochter Johanna van Brabant vergaderen er of verblijven er geregeld.

Op 27 september 1312 roept de zieke hertog Jan II de adel en de steden samen in de Kortenbergse abdij en ondertekent er het beroemde Charter. Hierbij komt hij tegemoet aan de eisen van de steden maar stelt hij tegelijk de belangen veilig van de hertogelijke dynastie.

Het Charter omvat 9 artikels waaronder 3 privileges van respectievelijk financiële, rechterlijke en stedelijke aard en 6 artikelen die betrekking hebben op “De Raad of het parlement van Kortenberg” dat hierbij in het leven wordt geroepen.

Het Charter stelt een redelijke belasting voor met uitzondering voor het ridderschap van ’s hertogs zoon, het huwelijk van ’s hertogs dochter of de gevangenneming van de hertog zelf.

Het Charter waarborgt eveneens een redelijk proces voor arm en rijk en erkent de bevoegdheid van de stadsrechtbanken naast andere vrijheden die de steden aanzienlijk meer autonomie geven.

Hoewel de Engelse “Magna Carta” vaak genoemd wordt als illustere voorganger in het middeleeuwse democratiseringsproces, erkent het Charter van Kortenberg opmerkelijk meer stedelijk medezeggenschap.

De Raad van Kortenberg was samengesteld uit 10 afgevaardigden van de steden en slechts 4 leden van de adel. Zij vergaderden om de 3 weken in de Kortenbergse abdij om te waken over de naleving van het Charter.

Het aldus gesloten pact tussen vorst en volk kan gerust worden beschouwd als een kiem van de rechtsstaat en als eerste vorm van de grondwet. Het zal later inspirerend werken bij de constitutionele vorming van Engeland, Frankrijk en zelfs de Verenigde Staten.

Twee exemplaren van deze oorkonde zijn terug te vinden in de stadsarchieven van Leuven en Antwerpen. Een gewelfde gang met een zware eiken poort aan de Minneveldstraat is de oudste getuige van de Kortenbergse abdij die nadien nog een bewogen geschiedenis kende.